

Список використаних джерел

1. Чириченко Ю. В. Глобальні світові тренди та інвестиційні пріоритети готельно-ресторанного бізнесу / Чириченко Ю. В. // Збірник наукових праць «Економічний простір». – 2018. – № 132. – С. 14 – 22.
2. Чириченко Ю. В. Українські туристичний та готельно-ресторанний бізнес у міжнародних процесах сталого розвитку / Чириченко Ю. В., Корнєєв М. В., Сухацька І. Ю. // Збірник наукових праць «Економічний простір». – 2018. – № 134. – С. 38 – 47.
3. Сайт Державної Вікіпедії, онлайн енциклопедії. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hotel>.
4. Онлайн-журнал Upserve Restaurant Insider. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <https://upsolve.com/restaurant-insider/restaurant-industry-trends/>.
5. Офіційний сайт Бюро статистики праці Сполучених Штатів Америки. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <https://www.bls.gov/iag/tgs/iag72.htm>.
6. Офіційний сайт Євростату. Словник. Визначення NACE. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:NACE>.
7. Офіційний сайт Євростату. Статистична інформація на замовлення. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>.
8. Donald E. Lundberg. The Hotel and Restaurant Business, 6th Edition/ Donald E. Lundberg. – Wiley. – 388 pages.

СЕКЦІЯ 3

Публічне управління та публічна служба в країнах ЄС: досвід для України

Іван АРХИПЕНКО

*к. держ.упр., доцент кафедри
державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

В Україні децентралізація влади є однією із головних реформ, визначених Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020». Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидиарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Стратегічними цілями децентралізації є ефективна система влади, високий рівень спроможності регіонів, висока якість послуг, а її кінцевою метою є створення безпечного та комфортного середовища для життя людей в Україні шляхом побудови ефективної системи влади [2, с. 9]. В Україні, починаючи з 2014 р., коли було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та низку інших актів законодавства, відбувається активний процес децентралізації влади та формування спроможних територіальних громад, а тому осмислення європейського досвіду політики децентралізації публічної влади має важливе науково-практичне значення [4; 5].

Європейський досвід свідчить про те, що децентралізація влади є одним із ефективних інструментів модернізації системи публічної влади, успішне здійснення якої створює необхідні організаційно-правові передумови для подальшого розвитку демократизації владних відносин. Процеси децентралізації публічної влади в тому чи іншому варіанті реалізовано у переважній більшості розвинутих демократичних країн світу, у тому числі в країнах Європейського Союзу. Завдяки децентралізації ефективність публічної влади загалом у багатьох демократичних державах була піднята на якісно новий рівень. Реформи, спрямовані на децентралізацію та сприяння локальній автономії, поширилися Європою на початку 1980-х рр.

Децентралізація як концепція, зважаючи на історію країн, особливості законодавства, їх географічні, історичні, національні та релігійні особливості, рівні розвитку, культури та підходи до державного управління набуває різних форм. Однак, незважаючи на існування різних моделей місцевого самоврядування та наявність національних особливостей у розподілі повноважень між місцевою та центральною владою, існують спільні ознаки, що характеризують процеси децентралізації в країнах ЄС [1].

У сучасних умовах виділяють п'ять основних характеристик, що притаманні децентралізації в європейських країнах: демократизація шляхом розвитку місцевої та регіональної автономії; максимально ефективно вирішення місцевих проблем; свобода через місцеву та регіональну автономію; забезпечення культурної, мовленої та етнічної різноманітності; економічна конкуренція між місцевими та регіональними рівнями [3].

Досвід країн Європейського Союзу свідчить про значущість децентралізації для тих держав, які перебувають у стадії глибинних змін у системі регулювання суспільних відносин. Для країн перехідного періоду децентралізація є дієвим способом зміни суттєвих характеристик суспільства і має значний потенціал та перспективи для місцевого розвитку. На наш погляд, для України є надзвичайно важливим досвід децентралізації в таких країнах як Франція та Польща, оскільки в них реформи з децентралізації публічної влади були найбільш результативними.

Франція має найбільш довгий, послідовний та найбільш ефективний досвід децентралізації. Зазначимо, що Франція протягом XVII – XVIII ст. була дуже централізованою країною. Перші законодавчі акти, спрямовані на децентралізацію, датуються 1871 та 1884 рр. З 1982 до 1986 р. децентралізація отримала законодавче забезпечення. Другий вагомий етап реформ припадає на 2002 – 2005 рр., коли було підтверджено пряму демократію на місцевому рівні, децентралізоване управління, фінансову самостійність територіальних громад. Реформи у Франції певною мірою стосувалися розширення субнаціональної автономії, скорочення функцій центрального уряду, ослаблення ролі префектів та створення автономного регіонального рівня. Сучасна французька система державної влади базується на засадах децентралізації. У Франції налічується 36,8 тис. комун і за їх чисельністю вона випереджає всі інші європейські країни. На сьогодні усі комуні перебувають в об'єднаннях: метрополіях, агломераціях або об'єднаннях комун (діє 2 700 міжмуніципальних органів, в які входять понад 95 % муніципалітетів). Французькі реформи підтверджують, що центральна адміністрація має залишати за собою тільки ті функції, що мають загальнонаціональний характер, або ті, що, згідно із законодавством, не можуть бути делеговані на місце.

Потреба у децентралізації влади в Польщі виникла у зв'язку з

масштабними процесами лібералізації та реалізації ринкових реформ, а її метою було максимальне забезпечення самостійного функціонування кожного регіону, створення більш ефективних і прозорих політичних інститутів, посилення інститутів громадянського суспільства. Реформа у Польщі проходила кількома етапами. Першим кроком було створення гмін – територіальних громад. Гміною може бути місто, село, кілька сіл або район міста. Сьогодні в Польщі діє близько 2500 гмін. Другий крок був спрямований на вищі рівні: повіти та воєводства. Із 1999 р. у Польщі існує 16 воєводств замість 49, а також 308 повітів. Одночасно 65 міст Польщі отримали права повіту, тобто разом з завданнями гмінного характеру вони реалізують завдання і повноваження повітових органів самоврядування. Як наслідок, у країні змінився розподіл повноважень між центральними і місцевими органами влади. У процесі реформи була скорочена також кількість державних службовців, що позитивно вплинуло на зменшення бюджетних витрат на управління. Крім того, було реформовано механізм перерозподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами. Після проведення реформи у місцевих бюджетах зосереджено близько 40 % прибуткових податків, майже 7 % доходів від корпоративних податків і 100 % податків на нерухомість. У процесі проведення децентралізації у Польщі за основу було обрано співпрацю регіонів, що включало створення вільних економічних зон і надання допомоги одному регіону іншому в умовах профіциту і дефіциту бюджету [3]. Результатом проведення децентралізації стало чітке розмежування функцій та повноважень між державною та місцевою владою. Заходи, що були здійснені урядом Польщі у напрямку децентралізації, сприяли зростанню державних інвестицій, розвитку малого бізнесу та громадянського суспільства на рівні адміністративно-територіальних одиниць, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на умови життя для членів територіальних громад і призвело до їх суттєвого поліпшення. Проведення децентралізації влади у Польщі мало значний позитивний вплив не тільки на розвиток місцевих спільнот, але й країни в цілому. Польща нині є однією із найбільш інвестиційно привабливих країн серед інших країн Східної Європи.

Таким чином, на основі аналізу європейського досвіду, можна виокремити наступні шляхи подальшого впровадження реформ з децентралізації влади в Україні: розмежування повноважень, прав та обов'язків різних рівнів влади відповідно до сутності правової, соціальної, демократичної держави та громадянського суспільства, що дозволить досягти балансу інтересів у системі публічних відносин; розробка та реалізація ефективної регіональної політики, спрямованої на забезпечення рівномірного місцевого та регіонального розвитку; забезпечення втілення принципу субсидіарності як способу подолання конфлікту інтересів між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; упровадження адміністративно-

територіальної реформи із забезпеченням збереження цілісності держави та її унітарного устрою; забезпечення розширення прав територіальних громад щодо вирішення питань місцевого значення; підвищення відповідальності місцевих органів та посадових осіб місцевого самоврядування за результати своєї діяльності [1].

Список використаних джерел

1. Архипенко І. М. Зарубіжний досвід децентралізації влади: уроки для України // Державне управління та місцеве самоврядування. Зб. наук. пр. – Дніпро, ДРІДУ НАДУ, 2018. – № 12. – С. 7 – 16.
2. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад: монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. – 292 с.
3. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. – Режим доступу: <http://kyiv.fpsu.org.ua/index.php/sotsialnyi-dialoh/uhody-pro-srivpratsiu/240-zarubizhnij-dosvid-provedennya-detsentralizatsijnikh-reform>.
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157. – Режим доступу: www.minregionbud.gov.ua.

Валерій ВЛАСЮК

*д.е.н., професор, Університет
митної справи та фінансів,
м. Дніпро*

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Знання, як і досвід накопичують усе життя, набираючись нового, незвіданого, формуючи свої погляди та розповсюджуючи їх далі, на оточуючий світ. Адже вони є запорукою досягнень людини та формою його наповнення.

Свого часу президент Гарвардського університету Д. Бок відмітив, що коли хтось вважає освіту дуже дорогою, нехай спробує підрахувати вартість неосвіченості. Адже ціна, яку платять за неграмотність і недостатню якість людського капіталу – дуже висока. Тому навчання кадрів – це не витрати, а необхідна передумова для постійного удосконалення, можливості гнучко використовувати кадри, знижувати невиробничі витрати [1].

Також і американські науковці Р. Лукас та П. Ромера, які є одними із розробників сучасних моделей економічного зростання, виділяють та

наголошують на значенні людського капіталу в процесах відтворення. Р. Лукас ще у 1985 р. виділив значення, з кількісної точки зору, впливів на економічне зростання інвестицій у людський капітал, а не у фізичний та стверджував, що інвестиції у людський капітал конкретної людини підвищують продуктивність праці не тільки певної особи, але й інших людей. Він відмічав, що існують позитивні зовнішні ефекти, які виникають в результаті інвестицій у людський капітал. За його оцінками, цей ефект є значним, адже еластичність випуску в США по відношенню до зовнішнього ефекту людського капіталу складає 0,4, тобто збільшення позитивного зовнішнього ефекту людського капіталу на 10 % призводить до збільшення випуску на 4 %. Його висновки покладаються на те, що освіта, професійна підготовка та інші впливи, які підвищують людський капітал, повинні мати державні субсидії, й можливо у більшій мірі, а ніж це робиться сьогодні [1].

Проте, природжений талант (хист), одержана освіта ще не гарантують, що людина, яка має високий рівень освіти, культури, компетентність, професіоналізм, в змозі вибрати вірний напрям своєї діяльності та буде здатною і значимою в економічному середовищі. Відомо, що вибір та визначення виду і сфер діяльності ґрунтується на результативності й ефективності, що в значній мірі залежить від обраної форми організації роботи та мистецтва управління.

Відправною точкою для Г. Беккера слугувало уявлення, що при вкладенні своїх коштів у підготовку і освіту, студенти та їх батьки поводять себе раціонально, зважаючи вигоди й витрати, до того ж, він здійснив практичний розрахунок економічної ефективності освіти [1]. Важливого значення набуло введена Г. Беккером відмінність між спеціальними і загальними інвестиціями (ресурсами) у людину, адже спеціальна підготовка (наприклад, менеджера) наділяє працівників знаннями й навичками, які складають інтерес лише для того закладу, де вони будуть використані, а загальна підготовка надає знання та навички, що можуть знайти застосування в інших організаціях, а це виявляє роль самовизначення у процесах бажання, або небажання одержувати певні (загальні чи спеціальні) види знань і можливість розпорядження ними на свій розсуд. У складі витрат на навчання головним елементом були визнані «втрачені заробітки», тобто заробітки, які недоотримані студентами за роки навчання. По суті, «втрачені заробітки» вимірюють цінність часу студентів, який був витрачений на формування свого людського капіталу. За розрахунками Г. Беккера, визначалось, що у США віддача від вищої освіти знаходиться на рівні 10-15 %, тобто ці показники перевищують прибутковість більшості фірм, а це підтверджувало припущення щодо раціональності поведінки студентів та їх батьків [1].

Увійшовши за звичай, таке поняття, як «інтелектуальний капітал суспільства», характеризує не тільки динаміку розвитку суспільства